

અધ્યાય ૨૬

શ્રી ગુરુપદ-સ્થિરીકરણ

શ્રી ગણેશાય નમઃ । શ્રી સરસ્વત્યૈ નમઃ । શ્રી ગુરુભ્યો નમઃ ।
શ્રી કુલદેવતાયૈ નમઃ । શ્રી સીતારામચંદ્રાભ્યાં નમઃ ।
શ્રી સદ્ગુરુસાઈનાથાય નમઃ ।

ઉપોદ્ઘાત : આ વિશ્વમાં નજરે પડતા સર્વ પદાર્થ ભગવાનની સર્જકશક્તિ-માયાના જ છે. સત્ય વસ્તુ તો એક ઈશ્વર જ છે. અંધારામાં જેમ દોરીને કે ફૂલહારને સાપ માની લઈએ છીએ, તેવું જ આ પણ છે. વસ્તુનો બાહ્ય દેખાવ જોઈને તેને તેવી માની બેસીએ છીએ. પણ એ દૃશ્યમાન પદાર્થની અંદર રહેલો ભાવ આપણે જોઈ શકતા નથી. સદ્ગુરુ જ આપણી અંતરની આંખ ઉઘાડી વસ્તુનું સત્ય સ્વરૂપ બતાવે છે. તેથી ચાલો આપણે સદ્ગુરુનું પૂજન કરીએ તથા આપણને ઈશ્વરદર્શન થાય તે સારું તેમની સ્તુતિ કરીએ.

આંતરકિ પૂજન : અહીં પૂજનનો એક નવીન પ્રકાર આપું. સદ્ગુરુના ચરણ ધોવા સારું ચાલો આપણે હર્ષાશ્રુરૂપ ઉષ્ણોદક વાપરીએ; તેમના દેહ પર પવિત્ર પ્રેમરૂપ લેપ કરીએ. તેમને અંગે સત્ય શ્રદ્ધારૂપ વસ્ત્ર ધરીએ, અષ્ટ સાત્ત્વિક ભાવનારૂપ અષ્ટકમળની માળા તેમને અર્પીએ તથા ધ્યાનમનનરૂપ ફળ તેમને અર્પણ કરીએ. ભક્તિરૂપ સુગંધિત કાજળ તેમના મસ્તકે લગાડીએ અને પ્રેમરૂપ કંદોરો અર્પીને ચાલો આપણે તેમના ચરણના અંગૂઠા પર મસ્તક મૂકીએ.

આવા અમૂલ્ય પદાર્થો વડે સદ્ગુરુનું પૂજન કરી, આપણું સર્વસ્વ તેમને અર્પણ કરી તેમને ભક્તિરૂપ ચામર ઢોળીએ. આવા સુખદ પૂજન પછી ચાલો આપણે સ્તુતિ કરીએ : હે સાઈનાથ ! અમારાં મન અંતર્મુખ કરો. સત્યાસત્યના ભેદ પારખવાનો વિવેક અમારામાં જાગૃત કરો. અમને આત્મદર્શનની શક્તિ આપો. અમારા દેહ તથા આત્મા આપના જ છે. સુખદુઃખ સમ કરી જાણીએ એવી દષ્ટિ આપ અમને આપજો. અમારાં દેહ તથા મન આપના ચરણમાં શાન્તિ પામો !

હવે આ અધ્યાયની કથા વર્ણવીએ : ભક્તપંત : એક વાર શ્રી પંત નામે સદ્ગુરુના અનન્ય શિષ્ય શિરડી આવ્યા. તેમની શિરડી આવવાની ઇચ્છા નહોતી. પણ મનુષ્ય એક રસ્તે પ્રયત્ન કરે છે તો ઈશ્વર તેને બીજે માર્ગે જ ફળ દે છે. તે બી.બી.સી.આઈ. રેલવેમાં જતા હતા.; એવામાં શિરડી જતા તેમના સગાસંબંધી મિત્રો તેમને મળ્યા. એ સૌએ તેમને શિરડી આવવા આગ્રહ કર્યો. પંત ના પાડી શક્યા નહિ. વિરાર ઊતરી પડી પોતાના સદ્ગુરુની રજા લીધી અને ખર્ચની સગવડ કરી એ મંડળ બેઠે શિરડી ઉપડ્યા. શિરડી પહોંચી સવારે અગિયાર વાગે મસીદમાં આવ્યા. પૂજન કરવા ભેગા થયેલા ભક્તોની વાતો સાંભળી તે બહુ રાજ થયા. એવામાં પંતને એકાએક તમ્મર આવ્યાં અને તે બેભાન બની ગયા. સૌએ તેમને ભાનમાં લાવવા ઘણા પ્રયત્ન કર્યા. માથા પર ઠંડા પાણીના ઘડા રેડ્યા પછી બાબાની કૃપાથી તે ભાનમાં આવ્યા. ઊંઘમાંથી જાગ્યા હોય તેમ બેઠા થયા. તે કોઈ બીજા ગુરુના શિષ્ય છે એ વાત સર્વજ્ઞ સાઈબાબાએ જાણી અને તેમને નિર્ભય બનવાની ખાતરી આપી. તેમના ગુરુ પરની શ્રદ્ધા દઢ કરતાં બાબા બોલ્યા, “ગમે તે સંકટ આવે તોપણ તારા આધારગુરુને કદી છોડીશ નહિ. સદા દઢ રહી તેમની બેઠે એકત્વ સાધવું.” પંત આ વચનોનો અર્થ તરત સમજી ગયા. બાબાએ તેમના સદ્ગુરુનું સ્મરણ કરાવ્યું હતું. બાબાની આ કૃપા પંત જીવનભર ભૂલ્યા નથી.

હરિશ્ચંદ્ર પિતળે : મુંબઈમાં હરિશ્ચંદ્ર પિતળે નામે એક ગૃહસ્થના પુત્રને વાઈ-ફેફરાનો રોગ થયો હતો. વૈદ્ય-દાકતરોની ઘણી દવા કરી પણ રોગ મટ્યો નહિ. હવે સંતશરણનો એક જ ઉપાય બાકી હતો. અગાઉ કહ્યું છે તેમ દાસગણુએ રસાળ કીર્તનો વડે બાબાની કીર્તિ મુંબઈ ઇલાકામાં પ્રસારી હતી. શ્રી પિતળેએ આ કીર્તન સને ૧૯૧૦માં સાંભળ્યાં હતાં તેમજ બાબાની વાત અન્ય લોકો પાસેથી પણ જાણી હતી કે બાબા ઘણા અસાધ્ય રોગ સ્પર્શથી અગર દષ્ટિમાત્રથી મટાડે છે. તેથી તેમના મનમાં બાબાનાં દર્શન કરવાની ઇચ્છા થઈ. બધી તૈયારી કરી ફળ-ફૂલના કંડિયા તથા પ્રસાદબેટ સાથે લઈ તે સ્ત્રીકુટુંબ સહ શિરડી આવ્યા. સર્વને લઈ મસીદમાં આવી બાબાને સાષ્ટાંગ નમસ્કાર કર્યા અને માંદા પુત્રને બાબાના ચરણમાં ધર્યો. જેવી એ બાળક પર બાબાની દષ્ટિ પડી કે તરત જ તેની આંખો ચકળવકળ થઈ ને તે બેભાન બની પડી ગયો અને તેના મોંમાંથી ફીણ નીકળવા મંડ્યાં તથા બધું શરીર પસીને રેબઝેબ થઈ ગયું. તે જાણે છેલ્લા શ્વાસ લેતો હોય

એવું લાગ્યું. એ જોઈને તેનાં મા-બાપ દિલગીર થઈ ધુજવા લાગ્યાં. છોકરાને આવા વાઈના હુમલા ઘણી વાર આવતા પણ આજ તો એ હુમલો દીર્ઘકાળ ટક્યો હોય એમ લાગ્યું. તેની માની આંખમાંથી આંસુની અવિરત ધારા વહેવા લાગી અને તે વિલાપ કરી રડવા લાગી કે ‘ડાકુથી ડરીને અમે મજબૂત મકાનનો પાકો આશ્રય લીધો તો એ મકાન જ અમારા માથે પડ્યું ; વાઘથી બીધેલી ગાય જેમ કસાઈના ઘેર દોડી જાય તેવું મારે થયું; મંદિરમાં પૂજન કરવા જતા ભક્તના ઉપર જેમ મંદિર ઘસી પડે તેના જેવું મારે થયું.’ આવો વિલાપ સાંભળી બાબાએ તેને દિલાસો દેતાં કહ્યું, “બાઈ, તું આમ વિલાપ કર મા. જરા રાહ બે. ધીરજ રાખ. છોકરાને તારા ઉતારા પર લઈ જા. અરધા કલાકમાં તે શુદ્ધિમાં આવશે.” બાબાની આજ્ઞા મુજબ તેને ઉતારે લઈ ગયા. બાબાનાં વચન સાચાં ઠર્યાં. છોકરાને વાડામાં લઈ ગયા પછી તે શુદ્ધિમાં આવ્યો. આખું પિતળે કુટુંબ રાજ થયું, તેમની શંકા નિર્મૂળ બની. પછી પત્ની સાથે પિતળે બાબાનાં દર્શને આવ્યા અને સાષ્ટાંગ પ્રણામ કરી માનપ્રેમથી બાબાના પગ દાબવા લાગ્યા અને આ કૃપા માટે બાબાનો ઉપકાર માન્યો. ત્યારે હસતાં હસતાં બાબા બોલ્યા, “હવે તમારી ચિંતા-શંકા-બીક સર્વ નિર્મૂળ થયું ? જેનામાં શ્રદ્ધા તથા સભૂરી છે તેને શ્રી હરિ સહાય કરે છે.” પિતળે ધનવાન-શ્રીમંત ગૃહસ્થ હતા. તેમણે મોટા પાયા પર મીઠાઈ વહેંચી અને બાબાને ઉત્તમ ફળો ધરાવી પાન-બીડાં અર્પણ કર્યાં. શ્રીમતી પિતળે પણ બહુ સાત્ત્વિક, સાદાં, પ્રેમાળ, શ્રદ્ધાળુ બાઈ હતાં. તેમની આંખમાંથી આંસુ વહેતાં હતાં. બાબા સામે નજર કરી થાંભલી પાસે તે બેસતાં. તેમનો પ્રેમાળ આનંદી સ્વભાવ જોઈ બાબા રાજ થઈ ગયા હતા. સર્વભાવે શરણ સ્વીકારી પૂજન કરનાર ભક્તો જ સંતોનું અવલંબન છે. પિતળે-કુટુંબ થોડા દિવસ બાબાના સત્સંગમાં આનંદમાં ગાળી બાબાની રજા લેવા મસીદમાં આવ્યું ત્યારે બાબાએ તેમને ઉઠી આપીને આશીર્વાદ દીધા અને પિતળેને પાસે બોલાવીને બાબાએ કહ્યું, “જો ભાઈ, મેં તને અગાઉ બે રૂપિયા આપ્યા છે. આજે હું તને ત્રણ રૂપિયા આપું છું. તારા પૂજના સ્થાનમાં તે રાખજે. તેથી તને લાભ થશે.” એમ કહી બાબાએ તેણે ત્રણ રૂપિયા આપ્યા. પિતળેએ પ્રસાદ તરીકે તે લીધા અને પુનઃ બાબાને સાષ્ટાંગ દંડવત્ પ્રણામ કરી આશીર્વાદ આપવા સ્તુતિ કરી. એ વખતે તેના મનમાં બે શંકા થઈ કે હું તો આ પહેલી જ વાર શિરડી આવું છું. તો બાબાએ મને બે રૂપિયા અગાઉ ક્યારે આપેલા તે હું સમજી શક્યો નહિ. તેના આ ભેદના ઉકેલની તેને ઉત્કંઠા થઈ, પણ બાબા તો શાંત જ રહ્યા. પછી

જ્યારે પિતળે મુંબઈ આવ્યા ત્યારે બધી વાત પોતાની વૃદ્ધ માતા પાસે વર્ણવી બતાવી. મા પણ પ્રથમ તો આ ભેદ સમજી શક્યાં નહિ. પણ તે પર ગંભીર વિચાર કરતાં એક જૂનો બનાવ તેમને યાદ આવ્યો અને આ ભેદનો ખુલાસો મળી આવ્યો. માતાએ કહ્યું, “જેમ તું હાલ આ તારા પુત્રને લઈને બાબા પાસે ગયો હતો તેમ જ ઘણાં વર્ષ પૂર્વે તને લઈને તારા પિતા અક્કલકોટ મહારાજનાં દર્શને ગયા હતા. એ મહારાજ પણ સર્વજ્ઞ, ઉદાર, સંપૂર્ણ સિદ્ધ પુરુષ હતા. તારા પિતા પવિત્ર ભક્ત હતા. તેથી તેમણે તેમની પૂજા સ્વીકારી હતી. એ વેળા પૂજનના સ્થળે રાખવા ને પૂજા કરાવવા સારું તેમણે તારા પિતાને બે રૂપિયા આપ્યા હતા. તારા પિતાએ તેનું પૂજન અંતકાળ સુધી કર્યું હતું. પણ એ પછી પૂજન ભુલાઈ ગયું અને એ બે રૂપિયા પણ ખોવાઈ ગયા અને તેનું સાવ વિસ્મરણ જ થઈ ગયું. તું ભાગ્યશાળી છે. તેથી તારો ધર્મ તથા પૂજન યાદ દેવડાવી તારા ભય નિવારવા અક્કલકોટ મહારાજ સાઈબાબાઝપે પ્રગટ થયા છે. માટે હવેથી ચેતજે અને સત્યનો માર્ગ પકડજે. કુળદેવતા તેમજ આ રૂપિયાનું પૂજન કરજે. બરાબર સ્તુતિ કરજે અને સંતોના આશીર્વાદ મેળવવામાં ગર્વ લેજે. સાઈસમર્થે કૃપા કરીને તારામાં ભક્તિભાવ સ્ફુરાવ્યો છે. તે વધારીને તેનો લાભ લેજે.” પોતાનાં વૃદ્ધ માજીની આ સર્વ વાત સાંભળી શ્રી પિતળે બહુ રાજી થયા. શ્રી બાબાના દર્શનનું મહત્ત્વ તથા સર્વવ્યાપકત્વની તેમને પૂરી ખાતરી થઈ. એ પછી પોતે કાળજીથી નિત્ય માતાનો બોધ યાદ રાખી બાબાની ભક્તિ કરતા હતા.

શ્રી આંબેડકર : પૂનાના શ્રી ગોપાળ નારાયણ આંબેડકર બાબાના ભક્ત હતા. થાણા જિલ્લામાં તેમજ જવરા રાજ્યમાં આબકારી ખાતામાં દસ વર્ષ નોકરી કરી ત્યાંથી તે નિવૃત્ત થયા હતા. પછી બીજી નોકરી માટે પણ ઘણા પ્રયત્ન કરી જોયા. પણ નિષ્ફળ ગયા. કેટલીક આફત પણ માથે આવી અને સ્થિતિ બહુ ખરાબ થઈ ગઈ. એ સ્થિતિમાં તેમણે સાત વર્ષ કાઢ્યાં. દર વર્ષે શિરડી જઈ પોતે બાબા પાસે ફરિયાદ કરતા અને ૧૯૧૫માં તો સ્થિતિ એવી કઠંગી બની કે શિરડીમાં જ આપઘાત કરવાનો તેમણે નિશ્ચય કર્યો. પોતે રાત્રી દીક્ષિતના વાડા પાસે ગાડી પર બેઠા હતા ત્યારે જ નજીકના કૂવામાં પડી જીવનનો અંત લાવવા તેમણે નક્કી કર્યું. તેમની તો આ ઇચ્છા થઈ, પણ બાબાની મરજી કંઈક બીજી જ હતી. ત્યાંથી થોડે દૂર એક દુકાન ભક્ત સગુણ મેરુ નાયકની હતી. ઘરમાંથી બહાર નીકળી સગુણે તેને

બોલાવીને કહ્યું, “તમે અક્કલકોટ મહારાજનું આ ચરિત્ર વાંચ્યું છે ?” એ સાંભળી પુસ્તક લઈ આંબેડકરે એ પુસ્તક વાંચવા માંડ્યું. ઉઘાડતાં જ તેમાં એક વાત આપેલી જોઈ; જેમાં લખ્યા પ્રમાણે એ ભક્ત અસાધ્ય રોગથી પીડાતો હતો અને દુઃખ સહન થતું નહોતું. તેથી છેલ્લે પાટલે બેસી રાત્રે કૂવામાં પડી આપઘાત કરી દુઃખનો અંત લાવવા તે તૈયાર થયો. એવામાં અક્કલકોટ મહારાજ ત્યાં આવ્યા અને બન્ને હાથથી ભક્તને પકડીને બોધ આપ્યો : “જે ભાઈ, તારા પૂર્વજન્મનાં કર્મનાં સારાં કે માઠાં ફળ તારે જ ભોગવવાનાં છે. એ સર્વ તું પૂરેપૂરાં ભોગવી નહિ છૂટે ત્યાં લગી આ આપઘાતથી પણ કંઈ વળવાનું નથી. તારે બીજો જન્મ લેવો પડશે અને ત્યારે પણ એ ફળ તો ભોગવવાં જ પડશે. માટે આમ આપઘાત કરવાને બદલે થોડો વખત આ પીડા શા માટે ભોગવી લેતો નથી ? તારા ગતજન્મોનું સંચિત પૂરું થઈ રહેશે અને પછી ત્યારે કશું જ ભોગવવાનું બાકી નહિ રહે !”

આ પવિત્ર બોધ બરાબર એ જ ઘડીએ વાંચતાં આંબેડકરને ભારે આશ્ચર્ય થતું અને આંખ બીની થઈ. આ વાયું દ્વારા બાબાએ જ તેને જાણે આ બોધ આપ્યો હોય તેવું લાગ્યું. બાબાની આવી સર્વવ્યાપકતા તથા કલ્યાણભાવના જોઈને તેની બાબા પરની શ્રદ્ધા દઢ થઈ. તેના પિતા અક્કલકોટ મહારાજના શિષ્ય હતા. શ્રી સાઈબાબા તેને પિતાને પગલે ચાલી ભક્તિ ચાલુ રખાવા માંગતા હતા. ત્યારબાદ સાઈબાબાના આશીર્વાદથી તેની સ્થિતિ સુધરવા માંડી. જ્યોતિષનો અભ્યાસ કરી તેમાં પારંગત થયા, જેથી પૈસા પણ સારા કમાયા. આવી રીતે તેમનું પાછલું જીવન સુખશાન્તિમાં ગાળી શક્યા. આ સર્વ બાબાની કૃપા વડે જ બન્યું હતું.

સ્વસ્તિ શ્રી સંતસબ્જનપ્રેરિતે ભક્તહેમાડપંતવિરચિતે

શ્રી સાઈસમર્થસચ્ચરિત્રે “શ્રી ગુરુપદ સ્થિરીકરણ”

નામ છવ્વીસમો અધ્યાય સંપૂર્ણ

। શ્રી સદ્ગુરુસાઈનાથાર્પણમસ્તુ । શુભં ભવતુ ।